

ROZDZIAŁ 1

Wstęp. Informacje ogólne. Strategia i wizja rozwoju Gminy a ochrona środowiska.

Spis treści:

1.1.	Cel opracowania programu.	3
1.2.	Metodyka opracowania	4
1.3.	Informacje o Gminie	7
1.3.1.	Ogólna charakterystyka. Położenie administracyjne Gminy	7
1.3.2.	Położenie geograficzne, rzeźba terenu, krajobraz.	8
1.3.3.	Zagospodarowanie terenu	9
1.3.4.	Budowa geologiczna i hydrogeologiczna.....	11
1.3.5.	Spółeczność lokalna.....	12
1.3.6.	Charakterystyka pozarolniczego sektora gospodarczego	16
1.3.7.	Rolnictwo	18
1.3.8.	Infrastruktura techniczna.....	19
1.3.9.	Transport i komunikacja.....	20
1.3.10.	Gospodarka odpadami.....	22
1.3.11.	Gospodarka wodno – ściekowa.....	24
1.3.11.1.	Zaopatrzenie w wodę	24
1.3.11.2.	Odprowadzanie ścieków.....	25
1.3.12.	Zabytki architektury i stanowiska archeologiczne	26
1.3.13.	Turystyka i rekreacja	28
1.4.	Strategia i wizja rozwoju Gminy.	29
1.5.	Uwarunkowania rozwoju i priorytety Gminy w aspekcie ochrony środowiska.	32

1.1. Cel opracowania programu.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju, ustala także, że ochrona środowiska jest obowiązkiem m.in. władz publicznych, które poprzez swoją politykę powinny zapewnić bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom. Zapisy te są konsekwentną realizacją podpisanych przez nasze Państwo konwencji i porozumień międzynarodowych. Idea rozwoju zrównoważonego (ekorozwoju) wynika z konieczności sprostania wyzwaniom nowego tysiąclecia, jest pogodzeniem rozwoju gospodarczego i społecznego w harmonii z poszanowaniem przyrody - jako granicę podejmowanych działań przyjmuje zagrożenie środowiska naturalnego.

Na poziomie gminy rozwój zrównoważony jest kierunkiem rozwoju społeczno – gospodarczego, który w zaspokajaniu potrzeb społeczności lokalnej nie prowadzi do degradacji środowiska przyrodniczego. Rozwój zrównoważony nie oznacza zahamowania procesów gospodarczych w gminie, wprost przeciwnie – oznacza harmonijny, zrównoważony rozwój w wymiarze ekologicznym, ekonomicznym i społecznym.

Gmina posiada opracowane w 1999r. „*Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd*”, określające strategię rozwoju gminy w zakresie polityki przestrzennej.

Gmina Ujazd posiada również uchwaloną w 2000r. „*Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd*” określającą diagnozę stanu istniejącego oraz propozycje działań służących poprawie stanu istniejącego, koncepcję rozwoju Gminy i plan rozwoju Gminy.

Zgodnie z Ustawą z dn. 27 kwietnia 2001r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. Nr 62, poz. 627 z późniejszymi zmianami) polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ekologicznej państwa, sporządza natomiast odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska.

Zgodnie z Ustawą z dn. 27 kwietnia 2001r. *o odpadach* (Dz. U. Nr 62, poz. 628 z późniejszymi zmianami) dla osiągnięcia celów założonych w polityce ekologicznej państwa opracowywane są również plany gospodarki odpadami - plan krajowy oraz odpowiednio plany wojewódzkie, powiatowe i gminne, stanowiące część odnośnych programów ochrony środowiska.

Zgodnie z Ustawą z dn. 27 lipca 2001r. *o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw* (Dz. U. Nr 100, poz. 1085 z późniejszymi zmianami) sejmiki województw uchwały nowe wojewódzkie programy ochrony środowiska do dnia 30.06.2003r., rady powiatów – powiatowe programy ochrony środowiska do

dnia 31.12.2003r., zaś rady gmin zobowiązane są do uchwalenia gminnych programów ochrony środowiska do dnia 30.06.2004r.

Gminny program ochrony środowiska jest realizacją ustawowego obowiązku organu wykonawczego Gminy Ujazd, a w powiązaniu ze Strategią Rozwoju Gminy daje trwałą podstawę gminnej strategii zrównoważonego rozwoju.

1.2. Metodyka opracowania

Punktem odniesienia dla planowania polityki ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami, była ocena:

- aktualnego stanu środowiska,
- aktualnych działań na rzecz ochrony środowiska.

Koncepcja Programu przewiduje sformułowanie zbioru celów ochrony środowiska (długoterminowych i krótkoterminowych) oraz działań niezbędnych dla ich osiągnięcia. Na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska określono cele długoterminowe. Cele te stanowią podstawę dla określenia celów krótkoterminowych, z których następnie wynikają działania główne, realizowane przez poszczególne instytucje, organizacje i grupy zadaniowe jako projekty i działania proekologiczne (inwestycyjne i nie inwestycyjne). Cele krótkoterminowe i działania główne formułowane są w oparciu o kryteria wyboru priorytetów ekologicznych. W myśl sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002r.) niniejszy program obejmuje:

- **zadania własne** (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy);
- **zadania koordynowane** (pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i centralnego).

Niniejszy Program uwzględnia cele i kierunki działań opisane w dokumentach sformułowanych:

- na szczeblu państwowym:

- w Strategii Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 roku,
- w II Polityce Ekologicznej Państwa, zaktualizowanej i uszczegółowionej w „Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003÷2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007÷2010” (grudzień 2002r.),

- w Programie wykonawczym do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002÷2010,
- w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami (październik 2002r.),
- w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (projekt - październik 2003r.),
- w Strategii Rozwoju Energetyki Odnawialnej (2000r.),
- w Narodowej Strategii Edukacji Ekologicznej (2001r.),
- w Krajowym Programie Zwiększania Lesistości (aktualizacja 2003r.),
- w Programie Promocji Systemów Zarządzania Środowiskowego w Polsce (luty 2003r.).

- na poziomie wojewódzkim:

- w Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego na lata 2000÷2015 (Opole 2000r.),
- w Planie zagospodarowania przestrzennego Województwa Opolskiego (Opole 2002r.),
- w Programie Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2003÷2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007÷2010 (2003r.)
- w Planie Gospodarki Odpadami w Województwie Opolskim (2003r.),
- w Kompleksowym Programie Gospodarki Odpadami Niebezpiecznymi w Regionie Południowej Polski (IGO, IETU, Chemcontrols).

- na poziomie powiatowym:

- w Programie ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla Powiatu Strzeleckiego (Strzelce Opolskie, styczeń 2004r.),

- oraz na szczeblu lokalnym:

- w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd (luty 2000r.),
- w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd (listopad 1999r.),

Jednocześnie członkostwo w Unii Europejskiej nakłada na nas obowiązek dostosowania się do norm przez nią przyjętych, także w zakresie ochrony środowiska. Należy zaznaczyć, że proces dostosowywania polskiej legislacji do wymagań UE został praktycznie zakończony, a unijne przepisy ochrony środowiska i nowe obowiązki zostały zapisane w krajowych aktach prawnych.

Powyższe założenia zgodne są wojewódzkimi priorytetami ochrony środowiska, określonymi w *Programie Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2003÷2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007÷2010* :

„1. Ochrona wód.

2. Ochrona powierzchni ziemi przed odpadami.

3. Ochrona powietrza przed zanieczyszczeniami i środowiska człowieka przed hałasem.

4. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody.”

oraz, sformułowanymi w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego*, strategicznymi celami w zakresie ochrony i kształtowania środowiska w województwie:

„1. Poprawa stanu środowiska w podstawowych komponentach.

2. Zachowanie równowagi w ekosystemach i kształtowanie systemu zewnętrznych i wewnętrznych, naturalnych powiązań przyrodniczych.

3. Proekologiczny rozwój społeczno - gospodarczy.”

Program Ochrony Środowiska zgodnie z ustawą - *Prawo ochrony środowiska* określa, podobnie jak polityka ekologiczna państwa, w szczególności:

- cele ekologiczne,
- priorytety ekologiczne,
- rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Politykę ekologiczną państwa przyjmuje się na 4 lata, przy czym przewidziane w niej działania uwzględniają perspektywę kolejnych 4 lat.

Projekt gminnego programu ochrony środowiska jest opiniowany przez organ wykonawczy powiatu.

Gminny program sporządza organ wykonawczy gminy, a uchwała rada gminy. Z wykonania programu organ wykonawczy gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia radzie gminy.

Postęp we wdrażaniu polityki można będzie mierzyć wskaźnikami tempa wdrażania modelu zrównoważonego rozwoju oraz wskaźnikami stanu środowiska i efektywności wdrażania polityki ekologicznej.

Cele wskazane w *II Polityce Ekologicznej Państwa* zostały zaadaptowane dla potrzeb *Programu Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2003÷2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007÷2010*.

Zgodnie z *II Polityką Ekologiczną Państwa* oraz *Programem Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego* w niniejszym programie gminnym przyjęto 3 etapy osiągnięcia celów w zakresie ochrony środowiska i gospodarowania odpadami:

- aktualny etap realizacji celów krótkookresowych (lata 2004÷2007),
- etap realizacji celów średniookresowych (lata 2008÷2011),
- etap realizacji celów długookresowych (strategicznym) w ramach *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Polski Do 2025 Roku*.

Niniejszy Program wykonano zgodnie z wymaganiami lub zaleceniami

zawartymi w pozycjach:

- „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (Ministerstwo Środowiska, grudzień 2002),
- „Poradnik: powiatowe i gminne plany gospodarki odpadami” (Ministerstwo Środowiska, wrzesień 2002),
- „Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 09.04.2003r. w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami”.

Ze względu na rozbieżność danych liczbowych pochodzących z szeregu wykorzystanych opracowań pisanych w różnych latach, zdecydowano się na preferowanie jednolitych danych zawartych w „Roczniku Statystycznym Województwa Opolskiego 2003”, a dopiero w przypadku ich braku sięgania do innych źródeł.

Niniejszy Program odzwierciedla stan prawny w zakresie ochrony środowiska na dzień 01.06.2004r.

1.3. Informacje o Gminie.

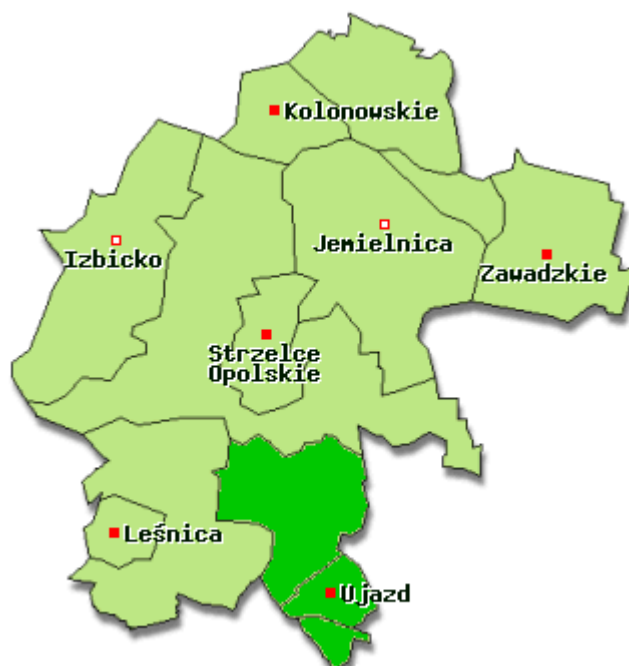
1.3.1. Ogólna charakterystyka. Położenie administracyjne Gminy

Gmina Ujazd wraz z sześcioma innymi gminami tworzy Powiat Strzelecki, który zajmuje powierzchnię 744km², co stanowi 7,9% powierzchni województwa opolskiego. Powiat Strzelecki stanowi pięć gmin wiejsko-miejskich: Kolonowskie, Leśnica, Strzelce Opolskie, **Ujazd** i Zawadzkie oraz dwie gminy wiejskie: Izbicko i Jemielnica.

Gmina Ujazd zajmuje powierzchnię 84km², co stanowi 11% powierzchni Powiatu i ok. 0,9% powierzchni Województwa.

Gmina Ujazd położona jest w południowo – wschodniej części Powiatu Strzeleckiego. Ujazd graniczy od zachodu z gminą Leśnica, od północy z rozległą Gminą Strzelce Opolskie, od strony wschodniej z gminami Rudzieniec i Toszek (województwo śląskie), natomiast od południa sąsiaduje z miastem Kędzierzyn-Koźle.

Gminę zamieszkuje 6357 osób (*Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2003r.*) przy gęstości zaludnienia wynoszącej 76 osób/km², jest ona zatem niemal dwukrotnie niższa od średniej gęstości zaludnienia w Powiecie (111 osób/km²) i w Województwie (113 osób/km²).

Rys.1.3-1. Usytuowanie Gminy Ujazd na terenie Powiatu Strzeleckiego (źródło: strona internetowa: www.gminypolskie.pl)

Gmina Ujazd ma zasadniczo charakter rolniczy, przewiduje się jednak, że coraz większe znaczenie odgrywać będą funkcje usługowe i przemysłowe. Samo miasto Ujazd należy do najstarszych na Śląsku. Wzmianka o dobrach ujazdowskich pojawiła się w dokumencie papieża Hadriana z 1155 roku. Na terenie gminy znajduje się kilka ciekawych obiektów architektury. Niewątpliwie należą do nich drewniane świątynie w Olszowej, Kluczu i Zimnej Wódce.

Teren gminy charakteryzuje pagórkowaty, malowniczy krajobraz. Gmina posiada bardzo dogodne połączenia komunikacyjne i rozbudowaną infrastrukturę transportową, budowa odcinka "C" Prądy - Nogowczyce autostrady A4 stała się motorem przemian i perspektyw rozwojowych dla gminy. Na terenie gminy znajdują się 2 węzły autostrady A4: Olszowa i Nogowczyce – jedyne w powiecie strzeleckim spośród 6 węzłów w województwie.

1.3.2. Położenie geograficzne, rzeźba terenu, krajobraz.

Gmina Ujazd położona jest we wschodniej części Województwa Opolskiego na wschód od Góry św. Anny. Zgodnie z podziałem fizyczno-geograficznym Polski J. Kondrackiego na obszarze Gminy Ujazd stykają się dwie jednostki:

- mezoregion Kotlina Raciborska (318.59) należący do makroregionu Niziny Śląskiej (318.5) – północno-zachodnia część Gminy,

- mezoregion Chełmu (341.11) wchodzący w skład makroregionu Wyżyny Śląskiej (341.1) – południowo-wschodnia część Gminy.

Takie położenie zadecydowało o specyficznej budowie geologicznej oraz zróżnicowanym ukształtowaniu powierzchni terenu. Masyw Chełmu stanowi zachodnią część garbu triasowego wapienia muszlowego, oddzieloną od Garbu Tarnogórskiego wyraźnym obniżeniem pod Pyskowicami. Długość tego złoża wapienia wynosi ok. 130km, a szerokość waha się od 15 do 25km. Rzeźbę terenu kształtują pojedyncze podłużne wzniesienia i płaskowyże, których wysokość wynosi od 360 do 400 m n.p.m. Główny masyw Chełmu biegnie z północnego zachodu w kierunku południowo-wschodnim, przewyższając otaczającą krainę na długości ok. 25km. Szerokość wzniesienia wynosi przeciętnie 5km. W sylwecie Chełmu można wyodrębnić kilka kulminacji. W jednej trzeciej całego garbu, w części północno - zachodniej wznosi się najwyższa kulminacja - Góra Św. Anny. Tworzy ją szczątkowy bazaltowy nek wulkaniczny, który swym profilem nadaje górze wygląd nieczynnego wulkanu. Bardzo oryginalna jest rzeźba powierzchni terenu na stokach zachodnich. Są tu charakterystyczne wąwozy i parowy, których naliczono ponad 100. Pochodzenie tych form związane jest z procesem krasowienia skał, który modeluje powierzchnię stoków. Suche parowy drażone są przez wody opadowe zwłaszcza wiosną. Wody płynące kruszą i rozpuszczają podłoże, rzeźbią i żłobią glebę oraz skałę. W partiach leśnych tworzą malowniczą i fantastyczną rzeźbę terenu, a przede wszystkim niezwykle urozmaiconą. Na szczególną uwagę w tej części (zachodniej) Gminy zasługują dobrze zachowane formy krasowe, w tym leje i jary. Do ciekawszych należy głęboki jar w miejscowości Klucz wyźłobiony w utworach lessowych. Północno-zachodni obszar Gminy charakteryzuje się wysokościami ok. 300 m n.p.m.

Teren Gminy obniża się w kierunku południowo-wschodnim przechodząc stopniowo w obszar Kotliny Raciborskiej. Jest ona najdalej na południe wysuniętą częścią Niziny Śląskiej. Rozciąga się wzdłuż biegu Odry na terenie Powiatu Kędzierzyńsko – Kozielskiego oraz dalej na południe w kierunku Raciborza. Jest to płaska równina wzniesiona od 170 - 210 metrów nad poziom morza. Rozdziela ją na dwie części dolina Odry. Obszar ten jest bardzo słabo urozmaicony z przewagą rzeźby równinnej o różnicach wysokości z reguły nie przekraczających 3m. Niewielkie urozmaicenia w rzeźbie tworzą zagłębienia w formie meandrycznych starorzeczy, wypełnione wodą lub podmokłe. Część wschodnia kotliny, nieco wyższa (190 - 210 m n.p.m.) to lekko falista równina piaszczysta, miejscami silnie zwydmiona. Część zachodnia natomiast to płaska równina piaszczysto - gliniasta (170 - 190 m n.p.m.). W dolinie rzeki Kłodnicy na południe od Ujazdu wysokości bezwzględne wynoszą ok. 185 m.n.p.m. Dno Kotliny Raciborskiej budują osady holoceni, są to głównie utwory gliniaste i pyłowe, rzadziej ilaste i piaszczyste o zróżnicowanej miąższości, pod nimi zalegają osady okrucowe w postaci piasków i żwirów.

1.3.3. Zagospodarowanie terenu

Gmina Ujazd jest gminą miejsko - wiejską o powierzchni 84km² o dominującym obecnie rolniczym charakterze. W strukturze użytkowania gruntów gminnych dominują użytki rolne. Zgodnie z „Rocznikiem statystycznym Województwa Opolskiego 2003r.” (stan na 20.05.2002r.) użytkowanie gruntów w Gminie przedstawia się następująco:

- użytki rolne: 5483ha (65,8% powierzchni Gminy), w tym: 89,2% stanowią grunty orne (4891ha); 6,8% łąki (373ha); 3,8% pastwiska (208ha) oraz 0,2% sady (11ha),
- lasy i grunty leśne zajmują 1987ha, co stanowi 23,9% powierzchni Gminy. Udział lasów w zagospodarowaniu powierzchni Gminy utrzymuje się poniżej średniego zalesienia kraju (ok. 28%), województwa (ok. 27%) i powiatu (ok. 42%).
- pozostałe grunty i nieużytki zajmują obszar 861ha, czyli ok. 10,33% powierzchni Gminy.

Poniżej w tabeli 1.3-1. przedstawiono strukturę użytkowania gruntów w Gminie Ujazd na tle Powiatu i Województwa.

Tabela 1.3-1. Użytkowanie gruntów na terenie Gminy Ujazd na tle Powiatu Strzeleckiego i Województwa Opolskiego (źródło: j.w.).

Użytkowanie gruntów	Jednostka administracyjna					
	Gmina Ujazd		Powiat Strzelecki		Wojew. Opolskie	
	ha	%	ha	%	ha	%
Powierzchnia ogółem	8331	100	74428	100	941247	100
Użytki rolne razem, w tym:	5483	65,8	36030	48,4	564039	60,0
- grunty orne,	4891	89,2	29190	81	497331	88,2
- sady,	11	0,2	120	0,3	1727	0,3
- łąki,	373	6,8	5351	14,9	53309	9,5
- pastwiska,	208	3,8	1369	3,8	11672	2,0
Lasy i grunty leśne	1987	23,9	30856	41,5	253586	26,9
Pozostałe grunty	861	10,3	7542	10,1	123622	13,1

Struktura użytkowania gruntów w Gminie Ujazd jest bardzo zbliżona do wartości średnich charakteryzujących Województwo Opolskie – areal użytków rolnych na nieco wyższym poziomie 66% (w Województwie 60%) oraz stosunkowo niskie zalesienie, niższe nieznacznie od wojewódzkiego.

Struktura ta odbiega znacznie od średniego poziomu w Powiecie, różnice dotyczą stopnia zalesienia Gminy, który jest prawie dwukrotnie niższy niż w Powiecie oraz powierzchni użytków rolnych, prawie półtorakrotnie większej w porównaniu do średnich wartości w Powiecie.

1.3.4. Budowa geologiczna i hydrogeologiczna.

Pod względem geologicznym gmina Ujazd wchodzi w skład jednostki Próg Środkowotriasowy, stanowiącej pasmo wzniesień pochodzenia tektoniczno-denudacyjnego, zbudowane z osadów dolnego i środkowego triasu, rozpościerającego się na znacznej szerokości od Olkusza po Krapkowice. Stanowi ono charakterystyczny element morfologiczny wyraźnie zaznaczający się w krajobrazie Wyżyny Śląskiej. Pasma to silnie rozczłonkowane przez czynniki erozyjno-denudacyjne rozpada się na szereg płaskowyży, pagórków i garbów, m.in. Garb Chełmu.

Gmina Ujazd, podobnie jak cały Powiat, znajduje się w zasięgu jednostki hydrogeologicznej zwanej triasem opolskim. Trias opolski dzieli się na kilka jednostek o odmiennie ukształtowanych warunkach hydrogeologicznych. Głównym zastosowanym kryterium podziału jest wielopiętrowy układ skał przepuszczalnych i nieprzepuszczalnych. Stopień izolacji skał triasowych ma kluczowy wpływ na zasilanie, zasobność i odporność na zanieczyszczenia całej struktury wodonośnej.

Powiat Strzelecki leży na jednym z najzasobniejszych w Polsce obszarów bogatych w wody podziemne. Na terenie powiatu występuje aż 5 głównych zbiorników wód podziemnych, w tym GZWP 333 należący do jednych z najbogatszych pod względem zasobności zbiorników w Polsce i największy zbiornik wód podziemnych województwa opolskiego. Istniejące warunki geologiczne, wysokie walory użytkowe zbiornika, przy jednoczesnej słabej naturalnej odporności na skażenie i stwierdzone już zanieczyszczenie wód zbiornika ponadnormatywną ilością azotanów, siarczanów, chlorków i przekroczeniem odczynu pH powodują, że ochrona ilości i jakości wód zbiornika GZWP 333 jest jednym z najważniejszych celów ochrony środowiska w Powiecie Strzeleckim.

Na terenie Gminy Ujazd występują 3 zbiorniki wód podziemnych:

- GZWP nr 335 – zbiornik Krapkowice – Strzelce Opolskie w utworach triasu dolnego w ośrodku szczelinowo – porowym o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 50000m³/24h i średniej głębokości ujęć 100m – 600m (północna część Gminy - obszar na północ od autostrady A4)
- GZWP nr 332 – zbiornik Subniecka kędzierzyńsko - głubczycka w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych w ośrodku porowym o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 130000m³/24h i średniej głębokości ujęć 80m – 120m (południowa część Gminy - rejon miasta Ujazd i tereny na południe od DW nr 40),
- GZWP nr 333 – zbiornik Opole – Zawadzkie w utworach triasu środkowego w ośrodku szczelinowo – krasowym o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 200000m³/24h i średniej głębokości ujęć 120m – 240m (w niewielkim stopniu - północna granica Gminy pokrywa się praktycznie z południową granicą GZWP).

1.3.5. Społeczność lokalna.

Gminę zamieszkuje 6357 osób (*Rocznik statystyczny województwa opolskiego 2003r.*) przy gęstości zaludnienia wynoszącej 84 osób/km², jest ona zatem znacznie niższa od średniej gęstości zaludnienia w Powiecie (111 osób/km²) i w Województwie (113 osób/km²).

Na terenie Gminy Ujazd znajduje się 19 miejscowości, w tym 18 wiejskich i 1 miasto - Ujazd (źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego 2003r.*), z czego 10 posiada status sołectwa (dodatkowo w Ujeździe znajduje się siedziba władz Gminy), pozostałe 9 miejscowości to przysiółki. Podział administracyjny Gminy przedstawia się następująco:

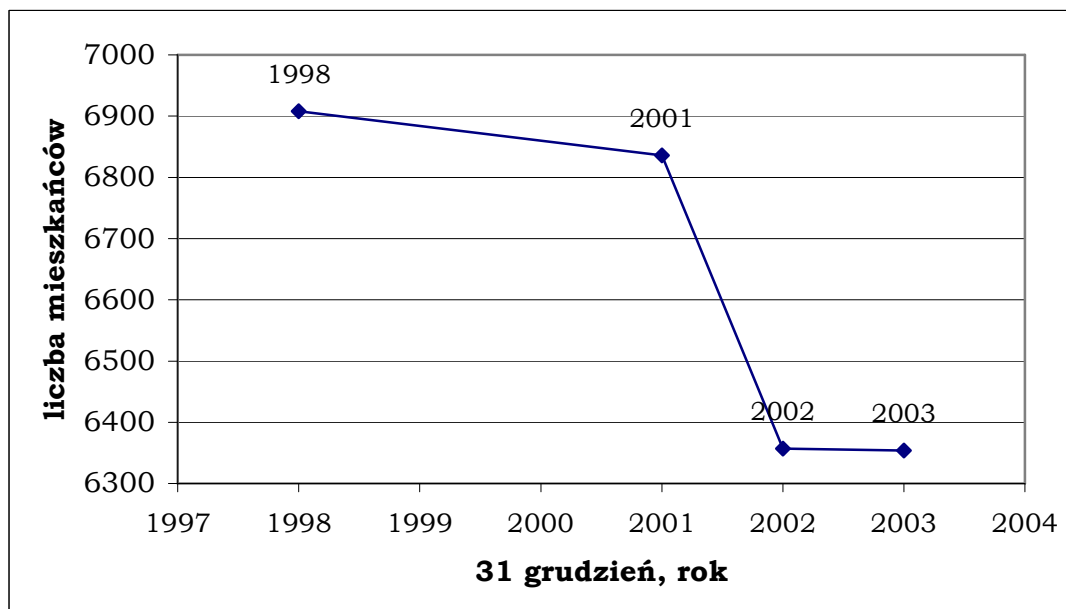
- Sołectwo Balcarzowice
- Sołectwo Jaryszów,
- Sołectwo Klucz,
- Sołectwo Niezdrowice,
- Sołectwo Nogowczyce,
- Sołectwo Olszowa,
- Sołectwo Sieronowice,
- Sołectwo Stary Ujazd,
- Sołectwo Zimna Wódka,
- Sołectwo Ujazd.

Istotnym problemem demograficznym gminy Ujazd jest niski przyrost naturalny spowodowany widocznym od połowy lat 90 spadkiem liczby urodzeń. Notowany w ostatnich latach spadek przyrostu naturalnego jest zjawiskiem niekorzystnym, powodującym „starzenie się” społeczności Gminy. W 2001r. zanotowano jeszcze dodatni przyrost naturalny na poziomie +0,6/1000 mieszkańców (dane na 31.12.2001), natomiast już w roku kolejnym - 2002r. wyniósł -0,2/1000 mieszkańców (dane na 31.12.2002r.). Analizując sytuację Gminy na tle Powiatu i Województwa zauważyć można analogiczne tendencje, według Rocznika Statystycznego w 2002r. w Powiecie zanotowano ujemny przyrost naturalny -0,6/1000 mieszkańców, nieco niższy tylko niż w przypadku całego Województwa Opolskiego -0,8/1000 mieszkańców.

Kolejnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie się procesów demograficznych jest odpływ i napływ mieszkańców. Na wielkość tych parametrów wpływa przede wszystkim sytuacja na rynku pracy i atrakcyjność mieszkalna Gminy. Obecnie następuje odpływ ludności z Gminy, w związku z czym notowane są wysokie salda migracji. W roku 2002 saldo migracji wyniosło -50, a w roku kolejnym aż -57, z czego ponad 50% stanowią osoby emigrujące za granicę. W tym samym okresie średnia dla Powiatu osiągnęła poziom -620, a w Województwie -4618 osób. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i związane z tym możliwości podjęcia pracy w krajach unijnych pozwalają przypuszczać, że obserwowane niekorzystne

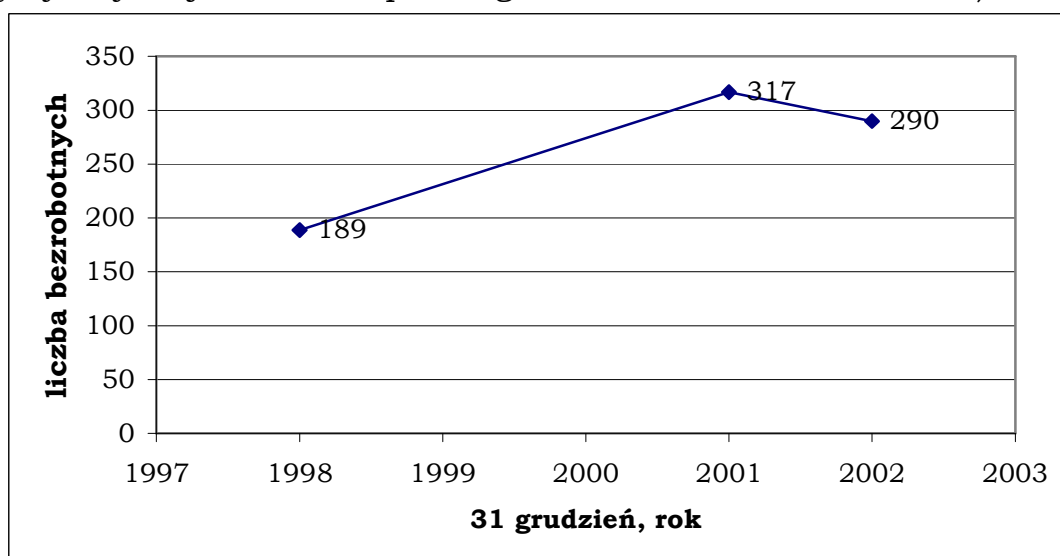
tendencje będą się pogłębiać. Poniżej na rysunku 1.3-2 przedstawiono zmiany liczby mieszkańców Gminy.

Rys. 1.3-2 Ludność Gminy Ujazd (źródło: Urząd Stanu Cywilnego, Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego i Studium uwarunkowań...).

Struktura demograficzna wykazuje cechy charakterystyczne dla terenów typowo rolniczych. Ponad 77% ogółu ludności posiada wykształcenie podstawowe i zawodowe, 14,7% średnie, natomiast osoby z wykształceniem wyższym stanowią jedynie 3,0% populacji. Ponadto obserwowany jest znaczny odpływ ludzi młodych z wyższym i średnim wykształceniem do miast i za granicę, co wynika z braku miejsc pracy w Gminie. Na kolejnym wykresie przedstawiono zmiany poziomu bezrobocia w Gminie w latach 1998 – 2002.

Rys. 1.3-3 Liczba bezrobotnych w Gminie Ujazd (źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego i Studium Uwarunkowań ...)

Liczba bezrobotnych wykazuje obecnie tendencję spadkową. Porównując jednak dane z Urzędu Statystycznego dotyczące stóp bezrobocia w Gminie, Powiecie i Województwie zauważyć należy, że w Ujeździe wynosi ona jedynie 15,9% (stan na 20.05.2002r.), podczas gdy w tym samym okresie w Powiecie kształtowała się na poziomie 17,2%, a w Województwie osiągnęła aż 21,6%. Niższy poziom bezrobocia w Gminie związany jest prawdopodobnie z faktem dużej emigracji czasowej do pracy zagranicą (w Niemczech). Wysoki odsetek wśród bezrobotnych w Gminie stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym i podstawowym oraz bez wykształcenia – jest to niemal 80% osób pozostających bez pracy. Ponadto znaczną grupę stanowią wśród niepracujących kobiety - ok. 63% ogółu bezrobotnych.

W tabeli nr 1.3-2 przedstawiono strukturę zatrudnienia w gminie na tle Powiatu i Województwa. Przedstawione dane dotyczą faktycznego stałego miejsca pracy, nie uwzględniają osób pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a także podmiotów gospodarczych z liczbą pracujących poniżej 9 osób oraz rolników indywidualnych.

Tabela 1.3-2. Struktura zatrudnienia na terenie Gminy Ujazd na tle Powiatu i Województwa (źródło: *Rocznik Statystyczny Województwa Opolskiego 2002*).

Zatrudnieni w podmiotach gospod. zarejestrowanych w rejestrze REGON	Jednostka administracyjna					
	Gmina Ujazd		Powiat Strzelecki		Wojew. Opolskie	
	osoba	%	osoba	%	osoba	%
Ogółem, w tym sekcja PKD*:	411	100	10826	100	186786	100
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	26	6,3	218	2,0	7788	4,2
przemysł	143	34,8	3954	36,5	62755	33,6
budownictwo	-	0,0	327	3,0	11069	5,9
handel, naprawy	8	1,9	835	7,7	15184	8,1
transport, łączność	6	1,5	508	4,7	12507	6,7
pośrednictwo finansowe	10	2,4	208	1,9	4664	2,5
obsługa nieruchomości	7	1,7	633	5,8	10620	5,7
administracja publiczna, obrona narodowa	28	6,8	1189	11,0	13903	7,4
edukacja	117	28,5	1431	13,2	21754	11,6
ochrona zdrowia, opieka społeczna	36	8,8	1296	12,0	20608	11,0
pozostała działalność usługowa	30	7,3	173	1,6	4112	2,2

* zgodnie z danymi statystycznymi suma poszczególnych pozycji nie musi stanowić 100%

Do końca XVIII w. teren dzisiejszej gminy Ujazd zamieszkiwała ludność pochodzenia polskiego kultywująca swe tradycje, jednak w XIX wieku wskutek kolonizacji tych ziem osadnikami niemieckimi i postępującej germanizacji miasto stało się ośrodkiem o wyraźnie niemieckim charakterze. W roku 1900 ok. 75% mieszkańców posługiwało się językiem niemieckim, jako językiem ojczystym. W 1921r., po trzecim powstaniu śląskim, Ujazd znalazł się po niemieckiej stronie granicy.

Po II wojnie światowej ludność pochodzenia niemieckiego opuściła miasto - pozostało w nim zaledwie 400 osób. Wraz z odbudową zniszczeń wojennych powoli wzrastała również liczba mieszkańców, głównie za sprawą napływu repatriantów i przesiedleńców z kresów wschodnich. W roku 1946 było ich 2986.

Obecnie obszar Gminy, pomimo znacznej odległości od granicy polsko – niemieckiej, wykazuje typowe cechy terenów przygranicznych. Znaczna część mieszkańców wyjeżdża okresowo w celach zarobkowych do Niemiec, zjawisko to może się nasilić w związku z otwarciem granic po akcesji Polski do Unii Europejskiej.

Gminna struktura zatrudnienia jest zbliżona do średniej powiatowej i wojewódzkiej. Ostatnie lata, mimo pogarszającej się sytuacji makroekonomicznej przyniosły wyraźny rozwój sfery rzemiosła, usług i handlu. Wzrosła zarówno liczba funkcjonujących podmiotów, jak i różnorodność oferowanych przez nie usług i produktów. Wysoki odsetek mieszkańców jest również zatrudniony w edukacji oraz w administracji publicznej. Obsługę Gminy w zakresie oświaty ponadpodstawowej, ochrony zdrowia, wymiaru sprawiedliwości, policji, bankowości, ubezpieczeń społecznych i ochrony socjalnej, a także przeciwpożarowej i sanitarno-epidemiologicznej i in. zapewnia miasto Strzelce Opolskie.

Udział zatrudnionych w przemyśle kształtuje się w Gminie na poziomie 34,8%, wyższym o ok. 2% niż w województwie i nieco poniżej średniej dla Powiatu, gdzie zatrudnienie w przemyśle stanowi ponad 36%. Jest to wynik zatrudniania mieszkańców Ujazdu w pozagminnych ośrodkach przemysłowych – głównie w zakładach produkcyjnych wschodniej części Opolszczyzny (np. w Strzelcach Opolskich i Opolu) oraz Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego.

Dochody budżetu Gminy

Według *Rocznika statystycznego Województwa Opolskiego 2003r.* dochody ogółem budżetu Gminy w Ujeździe w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2002r. wyniosły 1751 zł. Dochody Gminy są zatem wyższe od średnich dochodów budżetów gmin Powiatu Strzeleckiego (1092 zł./mieszkańca), jednocześnie plasują one Gminę powyżej średniej wartości dochodów jednostek samorządu terytorialnego Województwa Opolskiego (1314 zł./mieszkańca).

1.3.6. Charakterystyka pozarolniczego sektora gospodarczego

Do niedawna w sposób jednoznaczny określano Gminę Ujazd jako gminę rolniczą. Obecnie, biorąc pod uwagę liczbę osób zatrudnionych w gospodarstwach rolnych, liczbę osób zatrudnionych poza tym sektorem, w tym także pracujących poza granicami Polski, jak również liczbę zarejestrowanych i funkcjonujących form działalności, można stwierdzić, że dokonuje się proces restrukturyzacji zajęć ludności. Równolegle rozwija się rzemiosło i sfera usług na terenie Gminy oraz rośnie liczba osób podejmujących prace wymagające wyższych kwalifikacji, na ogół poza terenem Gminy. W związku z tworzonymi Strefami Aktywności Gospodarczej w rejonie węzłów autostrady A4 coraz większe znaczenie w Gminie odgrywać będą funkcje usługowe i przemysłowe.

Nierolnicze funkcje gospodarcze są dziedziną wpływającą na stopień urbanizacji obszaru Gminy oraz generującą miejsca pracy. Według „*Rocznika statystycznego Województwa Opolskiego 2003r.*” na koniec 2002r. w Gminie działało 231 podmiotów gospodarczych, z czego 14 w sektorze publicznym, a 217 w prywatnym.

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym jest zjawiskiem pozytywnym i pożądanym. Występujące w Gminie branże to głównie handel i naprawy, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe, działalność wytwórczo-usługowa. W Gminie nie występują obszary nadmiernej kumulacji funkcji gospodarczych, zaś uwarunkowania do ich rozwoju są korzystne. Największy rozwój nastąpić powinien w dziedzinie usług decydujących o jakości życia mieszkańców i usług dla rolnictwa, ale również usług turystycznych i rekreacyjnych.

Mieszkańcy gminy nie zajmujący się rolnictwem i działalnością gospodarczą znajdują zatrudnienie w najbliższych ośrodkach miejskich, głównie w Kędzierzynie - Koźlu, Opolu, Strzelcach Opolskich i Górnośląskim Okręgu Przemysłowym.

Położenie Gminy w pobliżu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego oraz miast Województwa Opolskiego stwarza szansę zaopatrzenia tych ośrodków w produkty żywnościowe, zwłaszcza dla dużych i średnich gospodarstw specjalistycznych, ukierunkowanych na: rolnictwo ekologiczne, ogrodnictwo, sadownictwo, uprawę ziół i roślin przemysłowych oraz firm zajmujących się przetwórstwem.

W ostatnich latach liczba przedsiębiorstw rośnie, jednak wskaźnik aktywności gospodarczej wyrażony liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców wynosi w Gminie 36,3 i jest niższy zarówno od wskaźnika w Powiecie (51,2); jak i od średniej wojewódzkiej (80,0).

Poniżej w tabeli nr 1.3-3 przedstawiono zestawienie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie na tle Powiatu i Województwa według *Rocznika Statystycznego Województwa Opolskiego 2003r.*

Tabela 1.3-3 Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON i ich struktura na tle Powiatu i Województwa.

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON	Jednostka administracyjna					
	Gmina Ujazd		Powiat Strzelecki		Wojew. Opolskie	
	szt.	%	szt.	%	szt.	%
Ogółem, w tym sekcja PKD*:	231	100	4226	100,0	84966	100
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	22	9,5	171	4,0	2927	3,4
przemysł	26	11,3	423	10,0	8206	9,7
budownictwo	37	16,0	538	12,7	9263	10,9
handel, naprawy	60	26,0	1258	29,8	26420	31,1
hotele, restauracje	5	2,2	128	3,0	2579	3,0
transport, łączność	22	9,5	282	6,7	5299	6,2
pośrednictwo finansowe	3	1,3	147	3,5	3416	4,0
obsługa nieruchomości	19	8,2	532	12,6	15042	17,7
administracja publiczna, obrona narodowa	6	2,6	68	1,6	854	1,0
edukacja	6	2,6	115	2,7	1992	2,3
ochrona zdrowia, opieka społeczna	12	5,2	257	6,1	3931	4,6
pozostała działalność usługowa	13	5,6	307	7,3	5023	5,9

* zgodnie z danymi statystycznymi suma poszczególnych pozycji nie musi stanowić 100%

Na terenie gminy brak podmiotów gospodarczych zaliczanych do przedsięwzięć „mogących znacząco oddziaływać na środowisko”, określonych w art. 51 ust. 1 pkt. 1 ustawy *Prawo ochrony środowiska* (tzw. przedsięwzięcia z grupy I, dla których właściwym organem ochrony środowiska jest Wojewoda) wg *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 września 2002 roku w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko*.

Jako instalacje „mogące znacząco oddziaływać na środowisko” z I grupy, dla których organem ochrony środowiska jest Wojewoda, należy natomiast rozpatrywać autostradę oraz drogi krajowe.

Najistotniejszym, ze względu na oddziaływanie na środowisko, zakładem przemysłowym w Gminie są obecnie Opolskie Fabryki Mebli - Fabryka Mebli nr 4 Sp. z o.o. Ujazd. Do podmiotów o mniejszym znaczeniu należą:

- Spółdzielnia Mieszkaniowa Ujazd (ciepłownia zbiorcza),
- Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Ujazd (kotłownia),
- PPUH Piekarnia „JAAL” Ujazd,
- Produkcja - Usługi - Handel Surowcem Drzewnym S.C. „TRAK” Ujazd.

Obiektami potencjalnie uciążliwymi dla środowiska są również stacje paliw (na terenie Gminy znajduje się tylko jedna stacja paliw PKN ORLEN nr 946 w Ujeździe) oraz obiekty gospodarki komunalnej - składowiska odpadów i oczyszczalnie ścieków (Oczyszczalnia w Ujeździe została omówiona osobno).

1.3.7. Rolnictwo

Gmina Ujazd ma tradycyjnie charakter rolniczy. Położona jest w południowej części Powiatu Strzeleckiego, charakteryzującej się najlepszymi w powiecie warunkami dla produkcji rolniczej. Użytki rolne zajmują ok. 65,8% powierzchni gminy a grunty leśne 23,9%.

Tabela 1.3-4. Kierunki użytkowania gruntów w gminie Ujazd

Wyszczególnienie	ha	% powierzchni
Grunty orne	4 891	58,7
Sady	11	0,13
Łąki	373	4,48
Pastwiska	208	2,5
Użytki rolne ogółem	5483	65,8
Lasy i grunty leśne	1 987	23,9

Rolnictwo charakteryzuje duża liczba jednostek zróżnicowanych pod względem wielkości gospodarstw, jak i kierunku i poziomu produkcji, co powoduje złożoność i zmienność sytuacji ekonomicznej w gospodarstwach rolnych. Ogółem na terenie gminy funkcjonuje 776 gospodarstw rolnych (w powiecie: 5 921, w województwie: 74 511). Struktura obszarowa gospodarstw w gminie jest niezbyt korzystna. Występuje duże rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa jest niska i wynosi 6,6ha (w powiecie: 7,5ha, województwie: 8,5 ha, w kraju: 7 ha). Gospodarstwa o wielkości do 1ha stanowią 37,6% ogólnej liczby gospodarstw. Gospodarstwa o wielkości powyżej 1 ha stanowią 62,4% ogólnej liczby gospodarstw w gminie, przy czym pośród nich najwięcej jest gospodarstw o wielkości 1-2ha (15,9%). Gospodarstwa o powierzchni powyżej 10 ha stanowią jedynie 11,6% gospodarstw w gminie. Tylko jedno gospodarstwo indywidualne z terenu gminy ma powierzchnię powyżej 100 ha, ponadto w Ujeździe funkcjonuje Zakład Rolny Ujazd Sp. z o.o.

Ze względu na duży areał upraw zbóż na terenie gminy rozwija się hodowla trzody chlewnej. Stan pogłowia i obsadę zwierząt gospodarskich na terenie gminy przedstawiono w tabeli nr 1.3-5.

Tabela 1.3-5 Stan pogłowia i obsada zwierząt gospodarskich na terenie gminy Ujazd wg. *Rocznika statystycznego województwa opolskiego 2003r.*

Wyszczególnienie	Ilość [szt.]	Obsada [szt./100 ha UR]
Bydło, w tym:	1 619	29,5
krowy	640	11,7
Trzoda chlewna, w tym:	7 497	136,7
lochy	680	12,4
Owce	15	0,3
Konie	87	1,6
Drób ogółem	127 654	2328,2

W uprawach przeważają zboża, głównie pszenica. Zasiwy zbóż zajmują ok. 66% gruntów ornych.

Tabela 1.3-6. Powierzchnia zasiewów wg. *Rocznika statystycznego województwa opolskiego 2003*

Jednostka admin.	Ogółem	w tym						
		razem	zboża podstawowe			ziemniaki	buraki cukrowe	rzepak i rzepik
			pszenica	żyto	jęczmień			
ha								
Ujazd	5 204	3 236	1 621	269	869	140	73	604
Powiat	25 476	16 108	6 304	2 135	4 614	1 049	652	1 536

Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych jest zadowalające.

Tabela nr 1.3-7. Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych na terenie gminy Ujazd.

Wyszczególnienie	Ujazd
Ciągniki [szt.]	472
Ilość UR na 1ciągnk [ha]	11,6
Kombajny zbożowe [szt.]	85
Ilość kombajnów zbożowych na 100ha upraw zbóż [szt.]	2,6
Kombajny ziemniaczane [szt.]	48
Ilość kombajnów ziemniaczanych na 1ha upraw ziemniaków [szt.]	0,3

1.3.8. Infrastruktura techniczna.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

System wodociągowy i kanalizacyjny Gminy został szczegółowo opisany w rozdziale dotyczącym gospodarki wodno – ściekowej.

Gazociągi

Na terenie powiatu w gaz ziemny wysokometanowy GZ50, poprzez instalację przewodową, zaopatrywani są jedynie odbiorcy w dwóch miastach: Strzelce Opolskie i Zawadzkie. Stopień gazyfikacji powiatu jest ok. 2-krotnie mniejszy od średniej wojewódzkiej.

Gmina Ujazd należy do niezgazyfikowanych obszarów Powiatu Strzeleckiego.

Wśród kluczowych problemów rozwoju województwa „Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Opolskiego” wymienia niski stopień gazyfikacji obszarów wiejskich. Jednym z celów polityki przestrzennej województwa jest pełny dostęp do sieci gazowej, zaś wśród głównych zadań ponadlokalnych plan zagospodarowania wymienia gazyfikację obszarów wiejskich.

Gazyfikacja terenu Gminy należy również do inwestycji infrastrukturalnych wyznaczonych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd*.

Gazyfikacja całej gminy Ujazd rozpoczęta zostanie w perspektywie krótkookresowej 2004÷2007, a zakończona w perspektywie średniookresowej do 2011r.

Obecnie ZG Opole (oddział Górnośląskiej Spółki Gazownictwa Zabrze) jest w trakcie opracowywania koncepcji gazyfikacji miasta Ujazd oraz Stref Aktywności Gospodarczej w rejonie autostrady A4 w gminie Ujazd. W przypadku uzyskania korzystnych wskaźników ekonomicznych, rejon ten zostanie zgazyfikowany w perspektywie krótkookresowej.

Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Przez teren Gminy przebiegają sieci NN 220kV i WN 110kV. Na terenie Gminy brak głównych punktów zasilania GPZ (WN/SN), w których dokonuje się transformacji napięcia na niższe, celem dalszego zasilania stacji transformatorowych średniego napięcia SN i niskiego napięcia nn. (wszystkie dane dotyczące sieci elektroenergetycznej według „Planu zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego”).

Linie WN (wysokiego napięcia) (110kV) w Gminie:

- linia podwójna (2 x 110kV) Kędzierzyn-Koźle – Chrzastowice – przechodząca przez gminę Ujazd (okolice Zimnej Wódki i Olszowej),
- linia podwójna (2 x 110kV) Kędzierzyn-Koźle – Łabędy – przechodząca przez gminę Ujazd (okolice Ujazdu).

Linie NN (najwyższego napięcia) 220kV:

- linia Kędzierzyn-Koźle – Łągisza - przechodząca przez gminę Ujazd (okolice Ujazdu i Starego Ujazdu).

1.3.9. Transport i komunikacja.

Drogowa sieć komunikacyjno – transportowa

Na terenie gminy Ujazd istnieje dobrze rozwinięta sieć dróg.

Najistotniejsze znaczenie ma autostrada A4. Na terenie gminy Ujazd znajdują się 2 węzły autostrady A4: Olszowa i Nogowczyce - jedyne w powiecie strzeleckim spośród 6 węzłów w województwie.

Przez teren Gminy przebiegają dwie drogi krajowe:

- DK nr 40 (Kędzierzyn Koźle - Pyskowice) przebiegająca przez miasto Ujazd,
- DK nr 88 (dawniej Strzelce Opolskie - Bytom), wchodząca w skład drogi międzynarodowej E-40, po rozbudowie autostrady A4 jedynie na odcinku Strzelce Opolskie - węzeł Nogowczyce.

Przez teren Gminy przebiega jedna droga wojewódzka:

- DW nr 426 (Sławięcice - Olszowa - Zawadzkie).

Przez teren Gminy przebiegają drogi powiatowe:

- DP nr 27-467 Ujazd - Sławięcice,
- DP nr 27-461 Sieronowice - Nogowczyce - Jaryszów - Ujazd,
- DP nr 27-455 Ujazd - Zimna Wódka - Olszowa,
- DP nr 27-458 Piaski - Niezdrowice,
- DP nr 27-457 Niezdrowice - Rudziniec,
- DP nr 27-440 Klucz,
- DP nr 27-441 Zimna Wódka - Jaryszów,
- DP nr 27-439 Olszowa - Czarnocin,
- DP nr 27-466 Sieronowice - Balcarzowice,
- DP nr 27-442 Nogowczyce - Balcarzowice.

Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi gminne.

Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu z roku 2000 prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Opolu wykazały następujące średnie dobowe natężenie ruchu dla omawianych dróg krajowych:

- DK nr 40: odcinek Kędzierzyn-Koźle - granica województwa SDR=3796,
- DK nr 88: odcinek Strzelce Op. - Nogowczyce SDR=11806,

Omawiane pomiary nie objęły nieczynnego wówczas odcinka autostrady A4. Według szacunkowych pomiarów przeprowadzonych przez POŚ „Lemitor” w okresie marzec - czerwiec 2003 średnie dla powiatowego odcinka autostrady SDR=12200 pojazdów samochodowych ogółem (Góra Św. Anny - SDR=12000÷13300; Kadłubiec - SDR=10300÷12900; Olszowa - SDR=9700÷15800).

Wyniki Generalnego Pomiaru Ruchu z roku 2000 prowadzonego przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Opolu nie objęły gminnego odcinka drogi wojewódzkiej DW nr 426 Strzelce Opolskie - Olszowa - Klucz, bowiem była to wtedy droga powiatowa (niegdysiejsza DW nr 426 przebiegała od Strzelec Opolskich do Leśnicy).

Jak wynika z pomiarów Wydziału Ruchu Drogowego i Dróg Powiatowych Starostwa Powiatowego w Strzelcach Opolskich prowadzonych w latach 2000÷2002 średniodobowe natężenie ruchu na obecnym przebiegu DW nr 426 wynosiło 2036 pojazdów, zaś na pozostałych drogach powiatowych w granicach gminy Ujazd nie przekraczało 1,5 tys. pojazdów dobowo (największe natężenie ruchu zanotowano dla DP nr 27-467 SDR=1343 i DP nr 27-461 SDR=755÷1105).

Ogólnie rzecz ujmując obserwuje się stały wzrost natężenia ruchu na drogach krajowych i wojewódzkich. Na podstawie porównania GPR 2000 i GPR 1995 wzrost ruchu w latach 1995÷2000 wyniósł w Województwie

Opolskim dla dróg krajowych 24% (w skali kraju 31%), zaś dla dróg wojewódzkich 20% (w skali kraju 32%). Wraz z budową i modernizacją kolejnych odcinków autostrady A4 należy spodziewać się znacznego wzrostu natężenia ruchu na autostradzie. Jednocześnie autostrada przejmując częściowo ruch pojazdów odbywających się drogą międzynarodową E-40, stąd trudno określić tendencje zmian natężenia ruchu dla dróg krajowych nr 88 i 94, wchodzących w skład drogi międzynarodowej E-40. W praktyce rzeczywiste natężenie ruchu i tendencje zachodzących zmian dla ciągów komunikacyjnych znajdujących się na terenie gminy Ujazd będzie można określić precyzyjniej dopiero po opublikowaniu wyników Generalnego Pomiaru Ruchu planowanego na rok 2005.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego przewiduje wśród zadań zakwalifikowanych do rządowych:

- modernizację DK nr 40 do pełnych parametrów klasy GP, w tym w latach 2011÷2020 budowę obejścia miejscowości Ujazd,
- modernizację DK nr 88 do pełnych parametrów klasy GP,

oraz wśród zadań zakwalifikowanych do wojewódzkich:

- modernizację DW nr 426 do pełnych parametrów klasy G oraz zmianę kategorii drogi z wojewódzkiej na krajową.

Program Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego przewiduje następujące przedsięwzięcia z zakresu ograniczenia uciążliwości komunikacyjnej realizowane na terenie Gminy Ujazd:

- w zakresie realizacji obwodnic i obejść drogowych - modernizację DW nr 426 na odcinku Strzelce Op. - Sławięcice (zadanie Zarządu Dróg Wojewódzkich przewidziane do realizacji do 2006r.).

Drogową sieć o charakterze komunikacyjnym lub turystycznym stanowią również trasy rowerowe i krajoznawcze, omówione osobno w dziale „Turystyka i rekreacja”.

Transport kolejowy

Na terenie Gminy brak linii kolejowych o istotnym znaczeniu.

Przebiegająca przez środek Gminy linia kolejowa Fosowskie - Strzelce Opolskie - Kędzierzyn Koźle nie jest eksploatowana.

Południowa granica Gminy pokrywa się na odcinku 1km z częścią linii magistralnej nr 137 Kędzierzyn - Gliwice.

1.3.10. Gospodarka odpadami

W tabeli nr 1.3.-8 przedstawiono bilans odpadów komunalnych wytworzonych, składowanych na składowisku oraz wysegregowanych na terenie Gminy Ujazd.

Tabela 1.3-8. Bilans odpadów komunalnych dla gminy Ujazd.

Odpady komunalne z terenu Gminy przyjmowane na składowisko w Krasowej	Teoretyczna ilość odpadów komunalnych z terenu Gminy	Odpady segregowane		
		Szkło	Tworzywa sztuczne	Makulatura
Mg/rok	Mg/rok	Mg/rok		
2002 r. - 1214,0 2003 r. - 865,6	1754,2	8,2	0,6	0,3
kg/M/rok	kg/M/rok	kg/M/rok		
2002 r. - 191,0 2003 r. - 136,2	275,9	1,30	0,09	0,05

Odpady komunalne z terenu Gminy przyjmowane są na składowisko odpadów komunalnych w Krasowej w Gminie Leśnica.

Z przedstawionego zestawienia wynika, iż występuje różnica pomiędzy teoretyczną ilością odpadów komunalnych powstających na terenie Gminy obliczoną ze wskaźników ogólnopolskich, a ilością rzeczywistą wynikającą z ilości odpadów składowanych i segregowanych. Różnice te mogą wynikać z następujących okoliczności:

- duża ilość odpadów biodegradowalnych kompostowanych indywidualnie w gospodarstwach,
- specyfiki regionu, w którym duża część społeczeństwa wyjeżdża okresowo do pracy w państwach zachodnich i nie przebywa na stałe w miejscu zamieszkania.

Segregowana jest tylko niewielka część odpadów stanowiących surowiec wtórny, a znajdujących się w strumieniu odpadów komunalnych:

- szkło – 6,08%,
- tworzywa sztuczne – 0,4%,
- papier – 0,2%.

Zaznaczyć należy, iż możliwą jest również indywidualna segregacja odpadów przez wytwórców. Zwłaszcza odpadów w postaci złomów metali (przede wszystkim kolorowych). Odpady te są dostarczane indywidualnie do punktów skupu surowców wtórnych. Powodem tego jest to, iż cena jednostkowa skupu złomu metali, zwłaszcza kolorowych, jest atrakcyjna dla dostawcy tego rodzaju odpadów.

Na terenach wiejskich prowadzone jest także kompostowanie odpadów ulegających biodegradacji, zwłaszcza odpadów z terenów zielonych oraz organicznych odpadów kuchennych. Kompostowanie takie prowadzone jest indywidualnie w prywatnych kompostownikach i ma na celu wytworzenie kompostu do własnych potrzeb rolników. Skala tego zjawiska trudna jest do oszacowania.

Należy założyć również, iż odpady w postaci papieru i tektury oraz drewna są spalane w domowych paleniskach.

Ogólną liczbę odpadów przemysłowych wytwarzanych przez przedsiębiorstwa w Gminie Ujazd nie będących odpadami niebezpiecznymi można oszacować na (w zaokrągleniu) około 420Mg rocznie, odpadów niebezpiecznych na ok. 40, odpadów komunalnych na około 250Mg.

Szacunkowy bilans odpadów wytwarzanych przez przedsiębiorstwa na terenie Gminy Ujazd przedstawiono w tabeli 1.3.-9.

Tabela 1.3.-9. Szacunkowy bilans odpadów wytwarzanych przez przedsiębiorstwa gminy Ujazd.

Rodzaj odpadów	Ilość wytwarzanych odpadów
Odpady komunalne	250Mg/rok
Odpady inne niż niebezpieczne	420Mg/rok
Odpady niebezpieczne	40Mg/rok

Na terenie Gminy Ujazd brak czynnych składowisk odpadów przemysłowych. Na terenie Gminy Ujazd brak jednostek prowadzących odzysk lub unieszkodliwianie odpadów.

1.3.11. Gospodarka wodno – ściekowa

1.3.11.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie w wodę w Gminie odbywa się przede wszystkim poprzez pobór wód podziemnych dla potrzeb wodociągu gminnego.

1. UJAZD – Stacja Uzdatniania Wody:

- Studnia nr 1 - głębokość 18,5m,
- Studnia nr 2a - głębokość 20,0m,
- Studnia nr 2b - głębokość 19,0m.

Obejmuje:

- Ujazd – miasto,
- Niezdrowice – wieś.

2. SIERONIOWICE – Stacja Uzdatniania Wody:

- Studnia nr 1 - głębokość 75m,
- Studnia nr 2 - głębokość 77m.

Obejmuje wsie:

- Sieroniowice,

- Balcarzowice,
- Nogowczyce,
- Jaryszów.

3. ZIMNA WÓDKA – Stacja Uzdatniania Wody:

- Studnia nr 2 – głębokość 101m,
- Studnia nr 3 - głębokość 102m.

Obejmuje wsie:

- Zimna Wódka,
- Stary Ujazd.

Ogólna produkcja wody w 2003r. wyniosła dla gminy Ujazd ok. 203 tys. m³, w tym na cele technologiczne (płukanie sieci i filtra pośpiesznego w Ujeździe) zużyto ok. 25 tys. m³ wody.

Sprzedaż wody w tym samym okresie wyniosła ok. 128 tys. m³.

Straty wody wynosiły w 2003 roku aż ok. 50 tys. m³, tzn. ok. 25%.

Długość sieci wodociągowej w Gminie wynosi obecnie 50,3km.

1.3.11.2. Odprowadzanie ścieków

Odprowadzanie ścieków w Gminie odbywa się za pomocą sieci kanalizacyjnej do oczyszczalni ścieków w Ujeździe w następujących miejscowościach:

- Ujazd, Jaryszów, Stary Ujazd, Zimna Wódka, Niezdrowice, Balcarzowice, Nogowczyce (również w budowie) – do oczyszczalni w Ujeździe.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 23,5km.

Ścieki odprowadzane są również do zbiorników bezodpływowych tzw. „szamb”, z których powinny być dowożone do punktów zlewczych oczyszczalni ścieków. Ścieki z „szamb” dowożone są na oczyszczalnię w Ujeździe i na oczyszczalnię Zakładu Energetycznego „Blachownia” w Kędzierzynie – Koźlu.

Poniżej w tabeli przedstawiono zestawienie ilości pobranej wody i odprowadzanych ścieków na terenie Gminy Ujazd.

Z obliczeń wynika, iż z terenu Gminy Ujazd odprowadzanych jest nielegalnie około 208m³ dobowo ścieków. Można założyć, iż około 50m³ dobowo wody zużywane jest na prace w ogrodach lub polach oraz inne prace porządkowe. Wobec powyższego należy przyjąć, że ścieki odprowadzane nielegalnie to wielkość ok. 158m³ dobowo, tzn. ok. 58 tys. m³ rocznie.

Tabela nr 1.3.-10. Zestawienie ilości pobranej wody i odprowadzanych ścieków z terenu gminy Ujazd.

Gmina	Sprzedaż wody podziemnej	Ilość odprowadzanych ścieków bytowych	
		Ogółem	Oczyszczonych
	m ³ /rok	m ³ /rok	m ³ /rok
Ujazd	128247	128247	62649
Indywidualne ujęcia (dane szacunkowe, ok. 5% wydobycia całkowitego)	10174	10174	brak danych
Razem	138421	138421	62649

1.3.12. Zabytki architektury i stanowiska archeologiczne

Ujazd należy do najstarszych miast na Śląsku. Pierwsza, pisana wzmianka o dobrach ujazdowskich znalazła się w dokumencie Papieża Hadriana IV - bulli prefekcyjnej z dnia 23 kwietnia 1155 r. Za datę uzyskania praw miejskich uznaje się 25 maja 1223 r. Na terenie Gminy zlokalizowane są liczne obiekty dziedzictwa kulturowego, zasługujące na szczególną ochronę. Są to: obiekty sakralne, zabytkowe domy, budynki gospodarcze.

W rejestrze zabytków znajdują się następujące obiekty:

na terenie miasta Ujazd

- zabytkowe osiedle nr rej. 154/57,
- kościół parafialny pod wezwaniem Św. Andrzeja nr rej. 1140/66,
- kościół pątniczy pod wezwaniem Nawiedzenia NMP nr rej 1141/66
- zamek nr rej. 554/64,
- zabytkowe domy nr rej.: 1904/67, 1905/67, 1907/67, 1908/67, 1909/67
- miasto średniowieczne (stanowisko archeologiczne) nr rej. 154/57

na terenie wsi Jaryszów

- kościół parafialny pod wezwaniem NPM nr rej. 1133/66,
- dwór nr rej. 1780/66,

na terenie wsi Klucze

- kościół parafialny pod wezwaniem św. Elżbiety nr rej. 98/54,
- plebania nr rej. 1969/72,
- spichlerz plebański nr rej. 1969/72

na terenie wsi Księży Las

- gorzelnia nr rej. 2134/86

na terenie wsi Niezdrowice

- cmentarz żydowski nr rej. 240/90,

na terenie wsi Olszowa

- kościół pod wezwaniem MB Śnieżnej nr rej. 99/59,
- stajnia nr rej. 2133/86,
- spichlerz nr rej. 2132/86,
- zbiorowa mogiła Powstańców Śląskich na cmentarzu rzymsko – katolickim nr rej. 165/88,

na terenie wsi Zimna Wódka

- kościół pod wezwaniem św. Marii Magdaleny nr rej 100/54
- zbiorowa mogiła powstańców śląskich na cmentarzu rzymsko – katolickim nr rej. 164/88

Liczne obiekty zabytkowe wpisane są do ewidencji zabytków.

W miejscowości Ujazd są to 63 obiekty, głównie zabytkowe domy z przełomu XIX i XX w., budynki gospodarcze, spichlerz, budynek bramny zamkowy, stodoła.

Na terenie Balcarzowic do ewidencji wpisano 2 zabytkowe domy, a z terenu Jaryszowa w ewidencji znalazły się 3 zabytkowe domy.

We wsi Klucze zlokalizowanych jest 7 zabytkowych domów oraz kapliczka św. Nepomucena.

Do ewidencji zabytków wpisano również:

- aleję parkową w Księżym Lesie,
- na terenie Niezdrowic - 4 zabytkowe domy, kapliczkę i stodołę,
- kapliczkę maryjną w Nogawczycach,
- z terenu Olszowej - ogrodzenie kościoła parafialnego, kostnicę, kapliczkę, 2 zabytkowe domy oraz stodołę.
- w Starym Ujeździe - 5 zabytkowych domów, oraz kaplica
- w Zimnej Wódce - kapliczka Jana Nepomucena, budynek poczty, spichlerz, stodoła oraz 5 zabytkowych domów.

Ponadto na terenie gminy znajduje się 47 stanowisk archeologicznych:

- 22 stanowiska archeologiczne na terenie miejscowości Ujazd, w tym miasto średniowieczne wpisane do rejestru zabytków pod nr 154/57
- 1 stanowisko archeologiczne na terenie Balcarzowic,
- 5 stanowisk archeologicznych na terenie Jaryszowa,
- 6 stanowisk archeologicznych w Niezdrowicach,
- 1 stanowisko archeologiczne w Nogawczycach,
- 2 stanowiska archeologiczne w Olszowej,
- 1 stanowisko archeologicznych w Sieronowicach,
- 10 stanowisk archeologicznych w Starym Ujeździe.

Zasady ochrony i opieki nad zabytkami reguluje przede wszystkim Ustawa z dnia 23 lipca 2003r *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. nr 162, poz. 1568). Określa ona formy i sposoby ochrony zabytków, ich zagospodarowanie, prowadzenie prac i badań naukowych, nadzory konserwatorskie i kwestie ekonomiczno – finansowe. Istotna jest również Ustawa z dnia 27 marca 2003r. *o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. nr 80, poz. 717), która między innymi nakłada obowiązek uwzględnienia w projektowaniu urbanistycznym wymagań

dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

1.3.13. Turystyka i rekreacja

Zasadniczy wpływ na możliwość rozwoju turystyki i wypoczynku obszaru mają:

- **walory przyrodnicze**, w tym szczególnie atrakcyjność przyrodnicza kompleksów leśnych, obszary chronionego krajobrazu, klimatu, rzeźby terenu, ilość występujących cieków, urozmaiconą szatę roślinną, w tym szczególnie roślinność naturalna,
- **walory kulturowe** – występowanie terenów o utrwalonej strukturze przestrzennej, wartościowej pod względem architektonicznym, liczba unikalnych obiektów tj. pałace, kościoły itp. oraz założenia zabytkowe.
- **walory krajobrazowe** – liczba naturalnych punktów otwarcia widokowych, udział powierzchni wód otwartych, liczba dominant architektonicznych, występowanie ciągów komunikacyjnych ze szpalerami drzew lub inną zielenią towarzyszącą
- **istniejące zagospodarowanie terenu.**
- **położenie gminy** lub części jej terenów w sąsiedztwie zewnętrznych terenów mających niezrealizowane zapotrzebowanie na turystykę i wypocznik
- **walory specjalistyczne** – cechy środowiska naturalnego, które umożliwiają uprawianie różnorodnych form rekreacji (myślistwa, wędkarstwa, jeździectwa, żeglarstwa).

Gmina Ujazd może stać się obszarem cennym pod względem turystycznym, o czym decydują:

- bogate zasoby dziedzictwa kulturowego wyrażające się w ilości obiektów zabytkowych, historycznych elementów zagospodarowania przestrzeni, unikalnymi układami przestrzennymi wsi,
- ciekawy krajobraz (masyw Góry Chełmskiej z formami krasowymi w rejonie miejscowości Klucz, rejon Parku Krajobrazowego Góra św. Anny),
- powiązania szlakami turystycznymi z sąsiednimi terenami,
- znaczna ilość lasów,
- cenne obszary w bezpośrednim sąsiedztwie gminy (rejon Góry Św. Anny, wieś Poręba, wieś Czarnocin z racji różnorodności krajobrazu między kompleksami leśnymi Bukowy Las i Klucze, rezerwat Ligota Dolna oraz dawny kamieniołom, teren Góry Szpica).

Rozwojowi turystyki na terenie gminy sprzyjają wyznaczone ścieżki rowerowe:

- Wapienniki skrzyżowanie – Wapienniki – las Boże Oko – Czarnocin, nr 171,
- Wapienniki skrzyżowanie – Klucz – Wapienniki – Olszowa, nr 172,
- Rudziniec – las Borek – skraj Niezdrowic, nr 173,

- Niezdrowice, kościół – skraj Sławięcic – skraj Ujazdu, nr 174,
- Jaryszów – Sieronowice – Balcarzowice – Nogowczyce – Jaryszów, nr 177,
- Jaryszów – Kolonia Jaryszów – Buczki – Zimna Wódka, skraj – Zimna Wódka - kościół, nr 178.

Przez Gminę będzie również przebiegać trasa rowerowa nr 16 z Gliwic do – Kłodzka. Wykonany jest odcinek: Gliwice-Łabędy – Rzeczyce – Taciszów – Małe Jez. Pławniowickie – Pławniowice – Rudziniec – Wydzierów – Niezdrowice – Ujazd – Zimna Wódka – Olszowa – Czarnocin.

W rejonie Góry Św. Anny wytyczono i oznakowano ścieżki dydaktyczne, które służą prezentacji ciekawych form i tworów przyrody. Przez teren gminy przebiega ścieżka przyrodnicza z Góry Św. Anny do Zalesia Śląskiego, której piąty przystanek znajduje się na granicy rezerwatu leśnego "Boże Oko" i "Grafik".

Oprócz niewątpliwych walorów należy wymienić istniejące bariery ograniczające rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej gminy. Są to przede wszystkim:

- braki w zakresie bazy noclegowej, turystycznej, gastronomicznej,
- brak odpowiednich zabezpieczeń przed dewastacją i degradacją terenów najwartościowszych turystycznie,
- słaba promocja walorów gminy,
- brak obiektów sportowo-rekreacyjnych.

1.4. Strategia i wizja rozwoju Gminy.

Rozwoju Województwa Opolskiego wyróżnia na terenie województwa trzy podstawowe strefy funkcjonalne:

- A: strefa uprzemysłowienia i urbanizacji,
- B: strefa rolna,
- C: strefa rolno - leśna.

Według *Strategii* Powiat Strzelecki znajduje się strzelecko - górazdzańskim rejonie przemysłowym **strefy A - uprzemysłowienia i urbanizacji**.

Rozpatrując kierunki zagospodarowania *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego* lokuje Powiat Strzelecki w **OBSZARZE AKTYWIZACJI GOSPODARCZEJ W PAŃMIE AUTOSTRADY A4**. Obszar ten wyznaczony został na całym odcinku autostrady przebiegającej przez centralną część województwa, zaś jego wyróżnikiem jest wysoka atrakcyjność dla rozwoju gospodarczego związana z dostępnością do głównych elementów układów transportowych III paneuropejskiego korytarza transportowego. Rozwój gospodarczy województwa oparty na aktywizacji gospodarczej obszarów w obrębie autostrady A4 jest elementem strategii rozwoju województwa na lata 2000÷2015. Koncentracja aktywizacji wystąpi w rejonie 6 wojewódzkich węzłów autostradowych - 2 z nich, węzeł „Olszowa” i „Nogowczyce”, znajdują się w Powiecie Strzeleckim.

Według *Programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami dla Powiatu Strzeleckiego* aktualnie obserwujemy tendencję zmierzania struktury funkcjonalno - przestrzennej Powiatu Strzeleckiego ku **strefie C o predyspozycjach do rozwoju leśnictwa, rolnictwa i rekreacji**. O przyszłym charakterze Powiatu zadecydują zatem w ogromnym stopniu dalsze losy głównych zakładów wydobywczo - przemysłowych oraz przewidywana aktywizacja gospodarcza obszarów w obrębie autostrady A4, w tym głównie węzłów autostradowych „Olszowa” i „Nogowczyce”.

Opracowane w 1999r. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd* preferencje rozwoju Gminy wymienia:

- 1. Rolnictwo zintegrowane - zapewniające ekologiczne zasady wytwarzania przy jednoczesnym wysokim poziomie produkcji.**
- 2. Rozwój turystyki krajoznawczej z elementami edukacji ekologicznej, wypoczynku letniego i zimowego.**
- 3. Rozwój obszarów dogodnych dla koncentracji inwestycji w rejonie węzłów autostradowych Olszowa i Nogowczyce.**

Po przeprowadzeniu analizy barier, konfliktów i preferencji rozwoju Gminy Studium proponuje następującą politykę lokalną:

- 1. Polityka ochronna** - w stosunku do środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego, rolniczej przestrzeni produkcyjnej.
- 2. Polityka wyrównawcza** - niwelująca warunki życia mieszkańców w różnych częściach gminy w zakresie mieszkalnictwa, obsługi ludności, aktywności gospodarczej, komunikacji, infrastruktury technicznej.
- 3. Polityka rozwoju** - w stosunku do mieszkalnictwa, obsługi ludności, aktywności gospodarczej, rolnictwa, turystyki, komunikacji, infrastruktury technicznej.

Uchwalona w 2000r. *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd* wśród cech charakterystycznych Gminy wymienia jej rolniczy charakter wynikający z dobrej klasy gruntów, słabo rozwinięty przemysł i przetwórstwo rolno - spożywcze, zanieczyszczenie powietrza spowodowane sąsiedztwem przemysłu Kędzierzyna - Koźła i zanieczyszczenie cieków wodnych ściekami komunalnymi, brak bazy hotelowej, turystycznej i rekreacyjnej.

Podkreśla się pracowitość mieszkańców, stanowiących głównie ludność autochtoniczną, w tym mniejszość niemiecką. Jest to jednak społeczeństwo starzejące się, z dzisiejszego punktu widzenia - o niskim poziomie wykształcenia i małej aktywności, bezradne wobec nieopłacalności tradycyjnych gospodarstw rolnych. Z powodu braku lokalnego rynku pracy młodzież zatrudnia się w gminach ościennych lub emigruje zarobkowo, nie wykazując własnej inicjatywy gospodarczej i nie dążąc do zdobycia wyższego wykształcenia.

W obszarze gospodarki i rynku pracy duże nadzieje wiąże się zatem z rozwojem przemysłu, usług i przetwórstwa, zwłaszcza w rejonie węzłów autostradowych oraz stworzeniem zaplecza turystyczno - rekreacyjnego dla mieszkańców sąsiednich, przemysłowych rejonów.

Podstawą sukcesu powyższych działań musi być jednak rozwiązanie najistotniejszych infrastrukturalnych problemów Gminy, do których zaliczono brak właściwej gospodarki ściekowej i odpadowej, brak gazyfikacji przewodowej, brak bazy hotelowej dla turystyki i rekreacji.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd przyjmuje następującą wizję rozwoju:

Gmina Ujazd, zamieszкана przez ludzi stale podnoszących swoje kwalifikacje i wykształcenie, będzie przestrzenią miejsko - wiejską o rozwiniętej infrastrukturze technicznej i rekreacyjno - turystycznej, współpracująca z ościennymi aglomeracjami miejskimi.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd jako główne cele rozwojowe wymienia:

- ***wysoki poziom życia mieszkańców,***
- ***czyste środowisko w gminie,***
- ***rozwiniętą infrastrukturę społeczną,***
- ***wykorzystanie nadwyżki rąk do pracy w sferze usług, rzemiośle i rękodziele,***
- ***rozwój aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców w oparciu o obszary węzłów komunikacyjnych przy autostradzie,***
- ***zwiększenie atrakcyjności gminy dla jej mieszkańców, inwestorów i gości poprzez rozwój infrastruktury technicznej.***

Wobec powyższych danych trudno wyznaczyć jeden, decydujący kierunek rozwoju gminy Ujazd. Z jednej strony Gmina pozostaje w strefie uprzemysłowienia, z drugiej strony nawiązuje do ogólnych tendencji rozwojowych, ku którym zmierza w ostatnich latach cały Powiat Strzelecki - ku strefie rolnictwa i rekreacji. Przewiduje się zatem mieszane funkcje rozwojowe Gminy, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju:

- rozwój nieuciążliwego przemysłu i przetwórstwa, głównie w Strefach Aktywności Gospodarczej w rejonie węzłów autostradowych „Olszowa” i „Nogowczyce” - dwóch spośród sześciu znajdujących się w Województwie i jedynych w Powiecie Strzeleckim,
- rozwój rolnictwa ekologicznego, w oparciu o najlepsze w powiecie warunki dla produkcji rolniczej i czyste środowisko,
- rozwój funkcji pozaprodukcyjnych - osiedleńczych, turystycznych, sportowo-rekreacyjnych i wypoczynkowych, oparty o nowoczesną infrastrukturę, walory krajobrazowe i czyste środowisko naturalne.

1.5. Uwarunkowania rozwoju i priorytety Gminy w aspekcie ochrony środowiska.

Opracowana w 2000r. *Strategia rozwoju Powiatu Strzeleckiego* zawiera najistotniejsze priorytety, które powinny być realizowane w krótko- i długookresowym planie działań powiatu. Jako priorytety rozwojowe w zakresie ochrony środowiska uznano:

- ochronę zbiornika wód podziemnych GZWP 333 (w tym współpracę gmin w działalności inwestycyjnej, budowę kanalizacji i oczyszczalni ścieków, segregację odpadów),
- edukację proekologiczną,
- ochronę krajobrazu poprzez zwiększenie liczby zalesień (zalesianie i zadrzewianie nieużytków i gruntów słabych klas,
- wykorzystanie środków pomocowych na realizację zadań poprawy infrastruktury technicznej związanej z ochroną środowiska,
- wprowadzenie preferencji w inwestycjach obniżających niską emisję zanieczyszczeń powietrza.

Wśród priorytetów rozwojowych Powiatu Strzeleckiego w innych zakresach tematycznych (rolnictwo, transport), związanych jednak pośrednio z szeroko rozumianą ochroną środowiska, należy wymienić:

- przetwórstwo rolno - spożywcze spełniające warunki UE,
- tworzenie dużych, silnych gospodarstw,
- budowę obwodnic drogowych miast,
- modernizację i poprawę stanu technicznego dróg powiatowych, gminnych i wojewódzkich,
- alternatywne dla autostrady rozwiązania komunikacyjne,
- wykorzystanie istniejącej sieci kolejowej do rozwoju transportu,
- budowę ścieżek rowerowych.

Podobnie jak w skali Powiatu, również opracowane w 1999r. *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd* jako jeden z głównych problemów Gminy wymienia zagrożenie jakości wód podziemnych GZWP 333 i zlewni rzeki Kłodnicy, spowodowane przez brak kanalizacji Gminy i wynikający stąd problem niekontrolowanego odprowadzania ścieków bytowych do ziemi i wód powierzchniowych.

Wśród zasad polityki przestrzennej Gminy, związanych z tematyką ochrony środowiska, *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Ujazd* wymienia:

- inwestycje infrastrukturalne: kanalizację i oczyszczanie ścieków sanitarnych, rozbudowę (uzupełnienie) kanalizacji deszczowej, gazyfikację gminy,
- wyłączenie z zabudowy gruntów rolnych klas I i II pochodzenia mineralnego oraz gleb pochodzenia organicznego,

- zadrzewienie lub zakrzewienie gruntów rolnych narażonych na erozję wodną i wietrzną,
- wzbogacenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej o remizy śródpolne i oczka wodne,
- realizację zbiorników małej retencji,
- preferowanie hodowli w systemie ściółkowym,
- rekultywację terenów zdegradowanych w kierunku leśnym,
- rekultywację obszarów poeksploatacyjnych w kierunku leśnym lub wodnym,
- preferowanie ogrzewania obiektów z niskoemisyjnych źródeł ciepła.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ujazd określa jako jeden z sześciu głównych celów rozwojowych:

„Czyste środowisko w gminie”.

Strategia zawiera propozycje szczegółowych działań służących poprawie istniejącego stanu. W zakresie szeroko rozumianej ochrony środowiska zidentyfikowano następujące cele i zadania:

- pełna kanalizacja gminy i budowa oczyszczalni ścieków,
- budowa lokalnego składowiska odpadów,
- zalesienie gruntów o niskiej bonitacji,
- tworzenie zbiorników retencyjnych,
- zatrzymanie erozji gleb,
- rozwój agroturystyki i gospodarstw ekologicznych,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- tworzenie pasów zieleni wzdłuż dróg,
- wymiana ogrzewania tradycyjnego na ekologiczne,
- rozwój bazy turystycznej, sportowej, hotelarskiej,
- wytyczenie rekreacyjnych tras rowerowych i ich promocja,
- budowa chodników i ścieżek rowerowych wzdłuż drogi krajowej,
- modernizacja dróg.

Powyższe zadania powinny znaleźć swe odzwierciedlenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Gmina Ujazd posiadała miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego uchwalony w roku 1994, stąd wymaga opracowania nowego m.p.z.p.

Plany dla poszczególnych rejonów Gminy są stopniowo sporządzane, do chwili obecnej uchwalono następujące m.p.z.p. zgodne z aktualnymi przepisami:

- w roku 2002 miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dwóch obszarów Stref Aktywności Gospodarczej w rejonie autostrady A4, po jej północnej stronie,
- w roku 2003 miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla osiedla Piaski w Ujeździe.

W obowiązującym m.p.z.p. dla Stref Aktywności Gospodarczej przyjęto następujące ustalenia związane tematycznie z szeroko pojętą ochroną środowiska:

- zakaz lokalizowania przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko z I grupy,
- odprowadzanie ścieków bytowych i technologicznych (po podczyszczeniu) projektowaną siecią kanalizacyjną,
- odprowadzanie ścieków deszczowych projektowaną siecią kanalizacyjną,
- zaopatrzenie w gaz ziemny z projektowanej sieci gazowej,
- zaopatrzenie w energię ciepłą na bazie kotłowni lokalnych pracujących na paliwach niskoemisyjnych lub z wykorzystaniem energii elektrycznej,
- wyznaczono pas dla dróg głównych (DK nr 88 i DW nr 426) o szerokości w liniach rozgraniczających 50m, w którym obowiązuje zakaz lokalizacji wszelkiej zabudowy.